

جسور للدراسات
JUSOOR ARAŞTIRMA MERKEZİ

Kasım
2023

Analiz Raporu

Arap aşiretleri ile SDG arasındaki ilişki: Mevcut durum ve gelecek

Hazırlayan: : Enes Şevah
Jusoor Araştırma Merkezi'nde Kıdemli Araştırmacı

Jusoor Araştırma Merkezi, bilgi yönetimi alanı ile siyasi, ekonomik ve sosyal çalışma ve araştırmaların hazırlanmasında uzmanlaşmış, bağımsız bir araştırma ve düşünce kuruluşudur. Merkez ayrıca veri, fikir ve tavsiyeler yoluyla hedeflere ve stratejilere profesyonel, gerçekçi ve doğru bir şekilde ulaşılmasına yardımcı olmak amacıyla Suriye ile ilgili devlet, toplum ve kalkınma sektörünün tüm kademelerinde yerel, bölgesel ve uluslararası düzeylerde etki ve görüş sahibi makamlar, karar vericiler ve yetkililer arasında karşılıklı etki oluşturmaya yönelik faaliyetler, etkinlikler ve eğitimlerle ilgilenmektedir.

Giriş

Suriye'nin kuzeyi ve kuzeydoğusundaki Suriye Demokratik Güçleri (SDG) tarafından kontrol edilen bölgelerin çoğu aşiretlerin yoğun olduğu bölgelerdir. Bu durum, SDG'yi ve SDG'nin "Öz yönetim" adıyla kurduğu idari yapıyı kuruluşundan bu yana bu temel üzerinden hareket etmeye zorladı. SDG bu bölgede projesini aşiret şeyhleri (Şeyh ifadesi Türkçe'deki ağa ifadesine benzer bir anlam taşır. Dini bir referans taşımak zorunda değildir.) ve aşiret büyükleri başta olmak üzere yerel aktörler ile ittifak ortaklıkları kurmak, zaman zaman aşiretlerin güç merkezlerini değiştirmek veya dağıtmak gibi farklı politikalara göre oluşturdu.

1. İki taraf arasındaki ilişkilerinin doğası

SDG, kontrol ettiği bölgelerdeki aşiretlerin ileri gelenleri ve şeyhleriyle her zaman iletişim halinde olduğuna dair bir imaj sergiledi. Bu imajın en önemli göstergesi aşiretlerle yapılan düzenli toplantılar ve bu toplantılardan paylaşılan görüntüler. Örneğin SDG yönetimi, kontrolü altındaki çeşitli bölgelerden ileri gelenler ve şeyhlerle yıllık periyodik toplantılar düzenliyor. Aşiretlerle olan ilişki belirli bir strateji aracılığıyla gerçekleşiyor ve çeşitli şekillerde ortaya çıkıyor. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1.1. Karşılıklı yatırım ve kullanma:

SDG, bazı aşiretlerin şeyhleri ve ileri gelenleriyle kurduğu ilişkilere, kendi bölgelerindeki “Özyönetim” kurumları içindeki idari atamalara müdahale etmek gibi özel ayrıcalıklar sunarak veya onlara yönetimde yer alma fırsatı vererek yatırım yapıyor. Örneğin el-Hol kampında tutuklu bulunan belirli sivil grupları, bu garantilere dayanarak serbest bıraktı. Bu da bölgelerindeki ve aşiretler içindeki varlıklarını ve nüfuzlarını artırmaya yardımcı oldu veya SDG aracılığıyla bazı sivilleri kamptan çıkarmak karşılığında bazı sivillerden para talep ederek bu ayrıcalığı mali açıdan rant sistemine çevirdi. Bunun karşılığında SDG ve Özyönetim, şeyhlerin ve ileri gelenlerin sadakatini kazanıyor ve politikalarına karşı düzenlenen protestolarda kendi adına müdahale etmelerini sağlıyor. Bu ilişki, SDG’nin ve hatta PKK’nın politikalarını destekleyen açıklamalara aşiret şeyhlerin katılması yoluyla basında da kullanılıyor. SDG’nin, yukarıda belirtilen ayrıcalıkları sunduğu ve bazı durumlarda aylık sabit para verdiği yandaş şeyhler ve ileri gelenlerin oluşturduğu çıkar grupları bulunuyor.

1.2. İttifak:

SDG ve Özyönetim'in kurulmasından bu yana belirli kabile ve aşiretlerle ilişkisi, -bazı durumlarda- düzenli ve sürekli koordinasyon ve desteğe dayalı bir ittifak biçimini aldı. Bunun en belirgin örneği SDG ve Özyönetim'in Şemmar aşireti ile olan ilişkisidir. Kuruluşundan bu yana SDG'nin ana bileşenlerinden biri olarak kabul edilen "Senadid Güçleri", daha önce DEAŞ'e karşı savaflara katılmıştı. Aşiret şeyhi Hamidi el-Cerba, Kasım 2022'deki ölümüne kadar Özyönetim'in elindeki Cezire (Haseke) bölgesinin eş başkanıydı. Bu ilişki biçiminin, aşiretin Irak-Suriye sınırına yakın Tel Hamis ve Tel Koçer bölgelerinde neredeyse bütün mevzi alanlarına sahip olmasından, Suriye'de devam eden çatışmaya siyasi olarak erkenden katılmasından ve SDG'nin kurulmasından, yani 2013'ten önce aşirete bağlı bir askeri gücün varlığından kaynaklandığı görülüyor. Bununla birlikte SDG ve Özyönetim, Cerba ailesinin temsil ettiği tarihi aşiret şeyhliğine bağlı gruplarla rekabet etmek amacıyla aşiret içinde Cezire Muhafızları grubu ile İnşa ve Geliştirme Partisi gibi askeri grupların ve siyasi partilerin kurulmasını destekleyerek aşireti bölmeye ve güç merkezlerini dağıtmaya yönelik çeşitli adımlar attı.

1.3. Kabile içindeki güç merkezlerini parçalama ve değiştirme:

SDG'nin veya Özyönetim'in ittifak yapmadığı pek çok Arap kabilesi ve aşireti var. Ancak bu aşiretleri dağıtmak ve içlerindeki güç merkezlerini yeniden oluşturmak için yapılan çalışmalara paralel olarak bazı şeyhler veya ileri gelenlerle yatırım ilişkisi kurmak ve çıkar alışverişinde bulunmak için çalıştı. SDG, doğrudan çatışmaya giremediği ve Özyönetim projesini desteklemeyen veya kendisinin istediği şekilde desteklemeyen büyük kabile veya aşiretlerle baş etmek için sıklıkla bu seçeneğe başvuruyor.

Akidat aşireti örneğinde, SDG, Deyrizor Askeri Konseyi lideri Ahmed el-Hibil'i destekledi ve onu çeşitli ihlallerine rağmen Deyrizor'daki ilk temsilcisi olarak kabul etti. Bununla birlikte SDG aynı zamanda onda Deyrizor'daki en büyük aşiretlerden biri olan Akidat aşiretini çözmeye ve parçalamaya yardımcı olacak yeni bir güç merkezi gördü. Çünkü el-Hibil, kabilenin içinden geliyordu. Ayrıca kabilenin karar alma mekanizmasını tekeline almaya çalışarak Âlü'l-Hefl'in temsil ettiği kabile şeyhliğine karşı çıktı ve onun sınırlarını aşan ve onu etkisiz hale getirmeye çalışan "Zebid Emirliği"nin kurulduğunu ilan etti.

SDG bu taktikle ilk etapta Akidat aşiretinin nüfuzunu ve birliğini zayıflatmayı başardı. Daha sonra ise Ahmed el-Hibil'in kabiliyetini sınırlayarak onu Deyrizor Askeri Konseyi liderliği pozisyonundan uzaklaştırmayı başardı. SDG ayrıca aşiret şeyhi İbrahim el-Hefl'in aranan biri olmasından faydalanarak Deyrizor'da kontrolü altındaki bölgelerde 3 yeni bağımsız askeri konsey kurarak Hefl ailesi tarafından temsil edilen aşiret şeyhliğini güç merkezinden uzaklaştırdı. Bu da Akidat aşireti ve Deyrizor'daki diğer kabile ve aşiret güçleri içindeki bölünmeyi derinleştirecektir.

SDG, Özyönetim ya da onu destekleyen güçler, özellikle halk tabanına sahip olan ve Özyönetim projesini desteklemeyen bazı kabile ya da aşiretlerin yönetim yapısında ya da şeyhliğinde de değişiklikler yapmaya çalışıyor. Bu girişimler, bazen bu kabilelerin içindeki ikincil kişilerin desteklenmesi veya 2019 ve 2022 yıllarında Rakka'da Efadila kabilesinin şeyhi Şeyh Beşir el-Huveydî ve Bu'saf kabilesinin şeyhi Şeyh Ubeyd el-Hasan'ı hedef alan iki suikast gibi tasfiye yoluyla gerçekleştirildi. Bu iki kişinin kamuoyunda SDG ve Özyönetim'in politikalarını sürekli eleştirmesinden dolayı SDG, suikastların arkasında olmakla suçlandı. Bu operasyonlarından ardından aşiretlerin yönetimine daha zayıf ve daha kontrol edilebilir kişiler geldi.

2. İki taraf arasındaki ilişkinin karşılaştığı zorluklar

SDG ve Özyönetim'in PKK ve Demokratik Birlik Partisi (PYD) ile arasındaki organik bağ, SDG ve Özyönetim'in Arap aşiret ve aşiretleriyle ilişkinin istikrarı ve gelişmesinin önündeki en önemli engel ve zorluklardan biri olarak değerlendirilebilir.

Siyasi olarak her iki parti, iktidarı tekelinde tutuyor. Gücünü ne Kürt Ulusal Konseyi partileri gibi siyasi partilerle ne de Arap kabile ve aşiretleri gibi parti veya güçlerle paylaşmak istemiyor.

Ayrıca PYD ve PKK solcu olduğundan Arap ve Kürt kabile ve aşiret ve oluşumlarına karşı genel olarak olumsuz bir tutum sergiliyor ve onları yavaş yavaş parçalanması ve zayıflatılması gereken gerici toplumsal formlar olarak görüyorlar. Ayrıca bu iki partiye egemen olan ideoloji, Özyönetim'e bağlı kurumların bir kısmını etkiliyor. Buna ek olarak dayattığı kanunlar, aşiret toplumunun çoğu zaman muhafazakâr yapısı, gelenek ve değerleri ile çatışıyor.

Örneğin Kadın Koruma Birlikleri (YPJ), çok eşliliği yasaklayan kanunlar gibi kanunları, Arap ve Kürt toplumların dini ve toplumsal değerleriyle çatışmasına rağmen SDG'ye bağlı bütün bölgelerde uygulamaya çalışıyor. Ayrıca kadınları silah altına almak veya PYD ve PKK'nin ideolojilerini kadınlar arasında yaymak için oluşturduğu politik örgütler var. Bu çalışmalar SDG ve Özyönetim'in, başta Deyrizor olmak üzere kontrolü altındaki bölgelerde politikalarına karşı protesto dalgalarının başlamasının ana nedenlerinden biriydi.

3. İki taraf arasındaki ilişkilerin geleceği

Bir yanda SDG ve Özyönetim, diğer yanda Arap kabile ve aşiretleri arasındaki ilişki, tekrarlanan ve sürekli gerçekleşen protesto dalgaları ve halkın özellikle de Deyrizor ve Münbiç bölgelerinde projenin politika ve unsurlarını reddetmesiyle gözlemlenen istikrarsızlığın hâkim olduğu birkaç aşamadan geçti.

Ağustos 2023'te Deyrizor'da başlayan ve aşiret savaşçıları ile SDG arasında silahlı çatışmaya dönüşen aşiret hareketi, iki taraf arasındaki ilişkilerin karşılaştığı en büyük meydan okuma olarak değerlendirilebilir. Bu çatışmalar, bu ilişkinin durumunu yansıtıyordu ve SDG'nin Arap kabile ve aşiretlerinden korktuğunu, aşiret güçleriyle askeri çatışmaya girmeyi seçtiğini ve onları bazen DEAŞ'le, bazen de Suriye rejimi ve İran'a bağlı milislerle bağlantılı olmakla suçladığını açıkça ortaya koydu.

Çeşitli veriler, iki taraf arasındaki ilişkinin niteliğinin mevcut haliyle devam edeceğini gösteriyor. Buna göre SDG ve Arap aşiretleri arasındaki ilişki SDG'nin Arap aşiretlerini sınırlamak adına belirlediği aktörlerle karşılıklı çıkar alışverişine dayanacaktır. Aynı zamanda SDG ve Özyönetim, projesini desteklemeyen aktif figürlerin ve aşiret bloklarının çoğunu daha fazla zayıflatmak için sürekli olarak çalışacaktır. İlişkideki bu sonuç, SDG'nin kontrolündeki bölgelerde çeşitli düzeylerde istikrarsızlığın artmasına yol açabilir.

Ancak iki taraf arasındaki ilişkinin mevcut haliyle devam etmesi, Deyrizor'daki aşiret hareketinin sonuçlarıyla yakından bağlantılı. Bu da -eğer taleplerini yerine getirmeyi başarırorsa- diğer kabile ve aşiretleri teşvik edecek bir model olabilir. Tabii aşiret güçlerinin bunu SDG'nin kontrolü altındaki diğer bölgelerde, özellikle de benzer aşiret yapısına sahip bölgelerde uygulaması gerekiyor.

Her halükârda Arap aşiretleri, SDG'nin kontrolü altındaki bölgelerin yönetimine etkili bir şekilde katılmasına olanak tanıyan birleşik bir siyasi eylem programı üzerinde anlaşıp bunu uygulatmayı başarabilir. Bunu yapabilirse SDG'ye karşı bölgede sahici bir aktör ve muhalefet odağı haline gelebilir. Aksi takdirde Aşiretler, rolü sınırlı ve düzensiz kalacak, en iyi ihtimalle sınırlı taleplere sahip dağınık halk protestolarıyla yetinmek zorunda kalacaktır.

Özet:

Suriye’de yıllardır devam eden çatışma, Arap aşiretleri içindeki kutuplaşma artırdı. Yeni ortaya çıkan yerel otoritelerle veya Suriye rejimiyle zaman zaman çatışmalara girilmesinin bir sonucu olarak geleneksel liderlik yapıları üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıktı. Bununla birlikte aşiret mensuplarının merkezi otoritenin, güvenliğin ve siyasi istikrarın eksikliğini telafi etmek için alternatif bir yönetime veya güce olan ihtiyacının artmasıyla aşiretler üzerindeki baskının arttığı görülüyor.

Aşiret güçlerinin kontrol altına alınması gerekliliği veya siyasi katılımının sağlanmasının önemine rağmen, SDG ve Özyönetim başta olmak üzere savaş sırasında ortaya çıkan fiili yönetimler, şu ana kadar kontrolleri altındaki bölgelerdeki aşiret güçleriyle ilişkilerinin doğasına ilişkin doğru bir formül oluşturma konusunda başarılı olamadı. Görünüşe göre bu yönetimler, bu güçlerle gerçek bir ortaklık fırsatı oluşturmak yerine, onlara kendisini marjinalleştirmeye ve parçalamaya çalışan potansiyel düşman veya rakip olarak görüyor. Bu durum, bazen protestolar ya da gösteriler şeklinde ortaya çıkan ve karşılıklı silahlı çatışmalara kadar uzanan bir güvensizlik durumuna sebep oluyor.

جسور للدراسات
JUSOOR ARAŞTIRMA MERKEZİ

 Mall of İstanbul - ofis Plaza
11.Kat ,Ofis 87 - Başakşehir
İSTANBUL / TÜRKİYE

 + 90 555 056 06 66

 /jusoorstudies

 /jusoorstudies

 /jusoorstudies

 info@jusoor.co

 www.jusoor.co